

Kaupunginvaltuustolle

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2024

Alajärven kaupungin
tarkastuslautakunta

15.5.2025

Sisällys

1. Tarkastuslautakunnan tehtävät, työskentely ja kokoonpano.....	3
2. Edellisten vuosien arviointikertomuksissa esitettyjen suositusten jälkiseuranta	4
3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	5
3.1. Investoinnit	8
3.2. Tarkastuslautakunnan havaintoja	8
4. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	9
4.1. Kaupunginhallitus.....	9
4.2. Henkilöstöhallinto	10
4.3. Konserniyhtiöt	11
4.4. Elinvoimatoimi.....	13
4.5. Sivistystoimi	14
4.6. Tekninen toimi.....	14
4.7. Maaseututoimi	15
5. Muut havainnot.....	16
6. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle ja allekirjoitukset	17

1. Tarkastuslautakunnan tehtävät, työskentely ja kokoonpano

Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain (410/2015) mukaan valmistella hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat valtuuston päätettäväksi ja arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa, sekä arvioida toiminnan järjestämistä tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Mikäli kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä.

Kuntalain mukaan määrätyillä luottamushenkilöillä ja viranhaltijoilla on velvollisuus ilmoittaa julkisesti sidonnaisuuksistaan. Tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunnan työskentely

Tarkastuslautakunta on laatinut työnsä järjestämiseksi arviointisuunnitelman vuosille 2021–2025. Arviointisuunnitelmaa tarkentaa vuosittain laadittava työohjelma. Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu kaupunginvaltuuston hyväksymään vuoden 2024 talousarvioon, kaupunginhallituksen hyväksymään tilinpäätökseen tilikaudelta 2024, tilintarkastajan raportteihin, tilintarkastuskertomukseen sekä viranhaltijoiden ja työntekijöiden kuulemisiin ja haastatteluihin.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut 11 kertaa, pääsääntöisesti kerran kuukaudessa. Tarkastuslautakunta laatii vuosittain valtuustolle arviointivuoden havainnot ja suositukset sisältävän arviointikertomuksen. Arviointikertomus vuodelta 2024 on hyväksytty tarkastuslautakunnassa 15.5. 2025 § 11.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Keijo Pesu, puheenjohtaja	Hanna Koivulampi
Jaana Koivukoski, varapuheenjohtaja	Arja Keisala, 25.3.2024 saakka Pauli Pitkäkangas, 26.3.2024 alkaen
Anne Nätyнки	Merja Latvala
Markus Latvala	Pasi Siirilä
Karoliina Takamäki, 25.3.2024 saakka Jenni Kuisti, 29.4.2024 alkaen	Petri Rinta-aho, 25.3.2024 saakka Matti Korkea-aho, 29.4.2024 alkaen
Jorma Tiistola, 9/24 saakka Jukka Pekka Matintupa, 25.11.2024 alkaen	Ulla Aninko-Rajala
Mervi Ukonmäki	John-Erik Sivula

Tarkastuslautakunnan esittelijänä ja sihteerinä on toiminut Heidi Keijonen 31.7.2024 saakka ja hyvinvointisuunnittelija Janika Mäkelä 1.8.2024 alkaen.

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Audiator Oy ja vastuullisena tilintarkastajana JHT, HT Nina Nieminen.

2. Edellisten vuosien arviointikertomuksissa esitettyjen suositusten jälkiseuranta

Tarkastuslautakunta on todennut, että alle vuoden arviointijakso on usein liian lyhyt aika suosituksiin liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseen, jonka vuoksi tarkastuslautakunta on tarkastellut arviointikertomuksissa annettujen suositusten etenemistä ja toteuttamista myös pidemmällä aikavälillä.

Tarkastuslautakunta on arvioinut, kuinka vuosien 2020–2023 arviointikertomuksissa esitettyihin suosituksiin on reagoitu ja millaisiin toimenpiteisiin niiden perusteella on ryhdytty. Seuraavassa taulukossa on esitetty olennaisin osin, mihin on kiinnitetty huomiota ja minkälaisiin toimenpiteisiin niiden osalta on ryhdytty. Vuotta 2024 aikaisempien arviointien, jo loppuunsaattatut toimenpiteet on jätetty esittämättä. Toimenpiteiden seurantatietojen lähtökohtana ovat kaupunginhallituksen sekä sivistys- ja teknisen lautakunnan valtuustolle antamat lausunnot, tarkastuslautakunnan tekemät havainnot sekä kevään 2025 aikana saadut lisätiedot.

Tarkastuslautakunnan käyttämä arviointiasteikko

+	asia on edennyt merkittävästi suosituksen suuntaan (vihreä väri ja plus merkintä)
0	havaittu joitakin toimia suosituksen suuntaan (keltainen väri ja nolla merkintä)
-	ei havaittuja toimia suosituksen suuntaan (punainen väri ja miinus merkintä)

Taulukko 1. Tarkastuslautakunnan edellisten vuosien arviointikertomusten jälkiseuranta

TARKASTUSLAUTAKUNNAN SUOSITUS	TOIMENPITEET JA TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO
Aikaisempien vuosien arviointikertomusten suosituksia	
Hyvinvointikertomuksen ja raportin valmistelu	Laaja hyvinvointikertomus on tehty vuosilta 2021–2025. Asia on valmisteilla. +
Huomion kiinnittäminen toimintakatteeseen	Toimintakate laski, mutta vain 0,1 milj. euroa. Inflaatio, palkkaratkaisut ja valtion lisäämät velvollisuudet haastavat kaupunkia. Kaupungilla ei ole sellaisia toimintatuottoja, joilla toimintamenoja voitaisiin merkittävästi kattaa. Kaupungin organisaatiota on kevennetty, jotta katteen laskua on saatu hillittyä. 0
Salassa pidettävien asiakirjojen käsittely toimitelmissä	Gambit Docs-ohjelmiston lisenssi päättyi 31.10.24. Käyttöön on otettu uusi Triplan ohjelmisto ja sen käyttöön on henkilöstö saanut koulutusta. Ohjeistus salassa pidettävien aineistojen hallintaan on suunnitteilla. 0

Strategian vastuutahojen päivittäminen vastaamaan uutta organisaatorakennetta	Strategian toteutuminen tuotu valtuuston tietoon syksyllä 2024, jolloin korjattu myös elinvoimatoimen vastuut. Strategian päivitys on valmisteilla.	+
Henkilöstön sijaisjärjestelyt	Sijaisuuksia on määritelty toimenkuvissa sekä osa sijaisuuksista on määritelty hallintosäännön määräyksillä. Tarkastuslautakunnan tekemien havaintojen mukaan, sijaisten määrittelyssä on osittain puutteita ja sijaisuuksien toimivuus käytännössä on syytä selvittää. Toimintaa tulee kehittää edelleen.	0
Omistajaohjauksen raportoinnin kehittäminen	4/24 otettu käyttöön ohjeistus tytäryhtiöille, jolla yhtiöitä veloitetaan raportoimaan toiminnastaan ja tavoitteistaan kaupunginhallitukselle. Näitä raportteja on toimitettu tilinpäätöksen yhteydessä. Lisäksi syksyllä 2024 on kuultu tytäryhtiöiden edustajia heille erikseen järjestetyssä kokouksessa.	+
Talouden seuranta ja lisämäärärahojen oikea-aikainen hakeminen	Talouden raportoinnista hallitukselle ja valtuustolle on olemassa selvät ohjeet. Lautakunnat ovat kiinnittäneet tarkempaa huomiota lisämäärärahojen hakemiseen. Hankeohje, jossa myös ohjeistus hankkeiden talouden hallintaan, tullut voimaan 10/24.	+
Valmistelutekstien informatiivisempi sisältö	Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen yksityiskohtaisempaa asioiden avaamista valmisteluteksteissä päätöksenteon avoimuuden ja laadun parantamiseksi.	0
Henkilöstövalintojen tekemiseen koulutusta ja ohjeistuksia	Henkilöstöhallinto valmistelee keskitetyn sisäisen rekrytointiohjeen. Lisäksi henkilöstövalintoja tekeville viranhaltijoille hankitaan keskitetysti koulutusta henkilöstövalintamenettelystä. Ohje ja koulutus asiasta on valmisteilla.	0

Johtopäätökset aikaisempien vuosien arviointien jälkiseurannasta

Tarkastuslautakunta toteaa, että aikaisempien vuosien arviointikertomuksissa tehtyihin suosituksiin on osittain reagoitu ja niiden mukaisiin toimenpiteisiin on useilta osin ryhdytty.

3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupungin tilikauden tulos on vajaat 2,6 miljoonaa euroa ylijäämäinen, joka on noin 1,75 miljoonaa enemmän, kuin mitä ennustettiin valtuuston loppuvuodesta 2023 hyväksymässä talousarviossa.

Toimintakulut olivat edelliseen vuoteen verrattuna pienessä laskussa ollen 40,7 milj. euroa. Laskua vuoteen 2023 oli vajaat 250 000 euroa eli 0,6 %. Vuodet 2024 ja 2023 ovat hyvin vertailtavissa, koska Järvi-Pohjanmaan perusturvan toimintojen siirtyminen Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle on tapahtunut jo aiemmin. Toimintatuotot laskivat edellisvuodesta 1,86 %, mutta olivat kuitenkin 9,4 % suuremmat talousarvioon verrattuna. Toimintatuottojen kattavuus suhteessa toimintakuluihin on tasoittunut, mutta laskua on ollut jo neljä vuotta peräkkäin.

Toimintakate kertoo, että toimintakuluista jäi 25,9 milj. euroa maksettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla toiminnasta saatujen 14,8 milj. euron tuottojen jälkeen. Kate huononi edellisvuodesta 0,1 milj. euroa.

Kaupungin verotulot nousivat edellisvuodesta noin 4,6 milj. euroa eli 3,3 %, ollen vuonna 2024 yhteensä noin 19,6 milj. euroa. Verotulot olivat noin 0,5 milj. euroa talousarviossa ennustettua suuremmat.

Valtionosuuksia kaupunki sai yhteensä 13,5 milj. euroa. Valtionosuuksia saatiin 1,3 milj. euroa edellisvuotta vähemmän, mutta kuitenkin hieman enemmän, kun mitä arvioitiin talousarviossa.

Tuloslaskelman luku vuosikate kertoo paljonko rahaa jää juoksevien menojen jälkeen investointeihin ja lainojen lyhennyksiin. 6,8 miljoonan euron vuosikate kattoi vajaan 4,2 milj. euron poistoista 162 prosenttia.

Taulukko 2. Kaupungin tuloslaskelma 2020–2024 (ulkoiset erät)

Milj. €	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023*	TP 2024
Toimintatuotot	43,4	47,2	46,3	15,1	14,8
Toimintakulut	-106,1	-111,5	-113,4	-40,9	-40,7
Toimintakate	-62,6	-64,3	-67,0	-25,8	-25,9
Verotulot	29,6	31,5	32,4	18,6	19,6
Valtionosuudet	38,6	37,5	39,0	14,8	13,5
Rahoitustuotot- ja kulut	-0,07	-0,05	-0,01	-0,12	-0,33
Vuosikate	5,6	4,7	4,4	7,4	6,8
Poistot ja arvonalentumiset	-3,6	-3,8	-3,8	-4,0	-4,2
Yli-/alijäämä	-2,1	0,9	0,6	3,3	2,6
Tunnusluvut					
Toimintatuotot/toimintakulut%	41	42,3	40,8	36,9	36,4
Vuosikate/poistot %	157,6	122,4	116,6	183,4	161,5
Vuosikate, €/asukas	599	503	489	819	755
Asukasmäärä	9425	9321	9185	9114	9083

* Järvi-Pohjanmaan perusturvan tuottamat toiminnot siirtyivät Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen

Taulukko 3. Verotulojen kehitys (milj. euroa)

Milj. €	2020	2021	2022	2023	2024
Kunnallisvero	25,5	26,2	26,8	13,8	13,8
Kiinteistövero	1,9	2,2	2,3	2,4	3,5
Yhteisövero	2,1	3,1	3,2	2,3	2,3

Vuodesta 2020 vuoteen 2023 kaupungin taseen loppusumma on kasvanut 6,0 milj. euroa. Vuonna 2024 taseen loppusumma pysyi edellisvuoteen verrattuna lähes ennallaan, laskien 0,1 milj. euroa.

Lainakanta on laskenut edelleen ollen vuoden 2024 lopussa 21,2 milj. euroa. Lainat asukasta kohden olivat 2 339 €, mikä on 345 € / asukas vähemmän kuin vuonna 2023. Alajärven kaupungin lainamäärät ovat pienempiä kuin koko maassa tai Etelä-Pohjanmaalla keskiarvoisesti.

Alajärven kaupungin vuoden 2024 tilinpäätöksessä omavaraisuusaste on 58,19 %, kun se vuoden 2023 lopussa oli 54,44 %. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämien sietokykyä sekä kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta ja alle 50 %:n omavaraisuusaste merkitsee merkittävän suurta velkarasitetta. Tunnusluvun tulkintaohjeiden mukaan kaupungilla on merkittävän suuri velkarasite.

Konsernitasolla vuosikate oli 8,3 milj. euroa, joka on 0,3 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2023. Konsernin tilikauden tulos oli noin 3,2 milj. euroa ylijäämäinen. Konsernitaseeseen kertynyt ylijäämä on noin 16,9 milj. euroa. Konsernin lainakanta laski 4 milj. euroa edellisvuoteen verrattuna ollen vuonna 2024 noin 26,1 milj. euroa.

Konsernin omavaraisuusaste oli 52 % ja suhteellinen velkaantuneisuus 63 %. Luvut ovat parantuneet edellisvuodesta. Suhteellinen velkaantuneisuus-% kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Taulukko 4. Kaupungin tase ja taseen tunnusluvut 2020–2024

Milj. €	TP 2020	TP 2021	TP 2022*	TP 2023	TP 2024
Taseen loppusumma milj. €	77,3	79,9	77,1	69,6	69,6
Aineelliset hyödykkeet	55,4	55,5	54,3	53,0	52,5
Oma pääoma	34,0	34,9	35,5	37,8	40,5
Vieras pääoma	41,9	43,8	40,3	30,9	28,4
- Pitkäaikainen	20,1	19,8	16,3	16,0	13,3
- Lyhytaikainen	21,8	24,0	24,0	14,8	15,1
Kertynyt yli/alijäämä	7,8	8,7	9,3	12,7	15,3
Lainakanta	27,7	29,4	25,0	24,4	21,2
Lainat €/asukas	2940	3156	2719	2684	2339
Omavaraisuusaste %	44	44	46	54	58
Suhteellinen velkaantuneisuus %	38	38	38	63	58

Taulukko 5. Kaupungin ja konsernin tunnusluvut 2024

	Kaupunki TP 2024	Konserni TP 2024
Vuosikate/poistot %	161,5	163,6
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, milj. euroa	10,0	14,3
Investointien tulorahoitus %	184,92	209,11
Lainanhoitokate	1,98	1,93
Omavaraisuusaste	58	52
Suhteellinen velkaantuneisuus	59	63
Kertynyt yli-/alijäämä €/asukas	1689	1867
Lainat ja vuokravastuut €/asukas	2437	3139

3.1. Investoinnit

Vuoden 2024 talousarviossa investointeihin varattu nettomääräraha muutoksineen oli kokonaisuudessaan n. 4,8 milj. euroa. Investointimenojen nettototeuma oli n. 3,8 milj. euroa eli investointimäärärahoista käytettiin 88 %. Rahoitusosuuksia investointeihin saatiin 0,1 milj. euroa. Investointeihin myönnettiin lisämäärärahoja happihuoneen rakentamiseen 15 000 euroa, Työpaja Kipinän ilmanvaihtoon 18 000 euroa, Paavolan koulun rakennushankkeen suunnitteluun 150 000 €, Hedsam X -kulunvalvontajärjestelmään 40 000 euroa, Tekojääkontin hankintaan 80 500 euroa, valokuituverkon kuntarahoitusosuuteen 78 600 euroa, Paavolan koulun aidan uusintaan 17 000 euroa, Paimen-Valkeiskangas yksityistien perusrannuksen avustukseen 69 000 euroa sekä biotermiinalin rakentamiseen 334 950 euroa. Investointiosan hyväksytyt lisämäärärahaesitykset olivat yhteensä 803 050 euroa.

Vuoden 2024 suunnitelluista investoinneista jäi toteuttamatta Haapavainiontien ja Mertapurontien sillat, biotermiinalin avustus, keskusvaraston uudisrakennus, keskusvarasto, Nelimarkka-museo sekä vesilaitoksen verkoston saneeraus. Osa hankkeista on siirretty toteutettavaksi vuoden 2025 aikana ja tarkemmat selvitykset on annettu vuoden 2024 tilinpäätöksessä.

Tulevina vuosina kaupungin on tarkoitus panostaa investointeihin entistä enemmän. Tämän suunnitelman mahdollistaa aikaisempi hyvä taloudenpito. Investointeihin on kaavailtu talousarvion 2025 mukaan nousua 5,7 milj. euroa investointien omahankintamenojen ollen tällöin 10,3 milj. euroa. Suurimmat rakennushankkeet talousarviovuodelle 2025 ja suunnitelmavuodelle 2026 ovat kehitysvammayksikön rakentaminen ja Paavolan koulun rakentaminen.

Taulukko 6. *Investointien toteutuminen vuosina 2020–2024 (milj. euroa).*

	2020	2021	2022	2023	2024
Investointimenot, muutettu TA (netto)	7,1	4,9	3,6	3,5	4,3
Investointimenot, toteuma TP (netto)	5,3	4,0	3,4	2,7	3,8
Toteuma / muutettu TA	75 %	81 %	95 %	77 %	88 %

3.2. Tarkastuslautakunnan havaintoja

Alajärven kaupungin tilikauden tulos oli 2,6 milj. euroa ylijäämäinen. Positiiviseen tulokseen vaikuttivat odotettua paremmat verotulot ja kaupungin tekemät kevennykset organisaation hallintoon. Alajärven kaupungin lainakanta on edelleen laskenut. Hyvällä taloudenpidolla on mahdollistettu tulevien vuosien suunnitellut mittavat investoinnit. Kaupungin toimintakate (varsinaisen toiminnan toimintatulojen ja -menojen erotus) on heikentynyt vuosittain jo useiden vuosien ajan. Katteen lasku on hidastunut, mutta ei pysähtynyt. Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen kiinnittämään huomiota tarkkaan taloudenpitoon, jotta laajat investoinnit ja tulo-rahoitushaasteet eivät horjuta kaupungin taloutta.

Arvio toimintakertomuksen laadusta, luotettavuudesta ja kehittämistarpeista

Tilintarkastaja ei ole todennut olennaista huomautettavaa tilinpäätöksestä. Tilinpäätös, toimintakertomus ja konsernitilinpäätös antavat olennaisilta osin oikean ja riittävän kuvan kaupungin tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

4. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta on arvioinut kaupunginhallitukselle, henkilöstöhallinnolle, konserniyhtiöille, elinvoiman toimialalle, sivistystoimelle, tekniselle toimelle ja maaseututoimelle asetettuja valtuuston nähdän sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumista.

Tarkastuslautakunnan käyttämä arviointiaskeikko

	tavoite on toteutunut (vihreä väri ja plus merkintä)
	tavoite on osittain toteutunut (keltainen väri ja nolla merkintä)
	tavoite ei ole toteutunut (punainen väri ja miinus merkintä)
	tavoitteen toteutumista ei voida arvioida (harmaa väri ja kysymysmerkki)

4.1. Kaupunginhallitus

Alajärven kaupungin strategia on päivitetty keväällä 2022 suunnitelmakaudelle 2022–2025, johon määriteltiin neljä strategista päämäärää. Jokaisen päämäärän alle asetettiin tavoitteita sekä niille toimenpiteitä, mittareita, aika ja vastuutahot.

Strategiset päämäärät ja tavoitteet:

1. Yritystoiminnan, työllisyyden ja työvoiman saatavuuden edistäminen

Tavoitteita ovat yrittäjämysteisyys, yritysten säilyminen ja sijoittuminen alueelle, työvoiman saatavuus parane, monipaikkaisuus lisääntyy, 2. asteen ja korkeakoulutuksen säilyttäminen alueella, yritysten vienti lisääntyy, kv-työvoiman määrän lisääntyminen ja verkostoituminen.

Tavoitteiden toimenpiteistä vastaa kaupunkiorganisaation lisäksi osin myös Järvi-Pohjanmaan yrityspalvelut Oy (JPYP Oy), Järviseudun ammatti-instituutti (JAMI) ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakorkeakoulu.

2. Kumppanuus ja osallistaminen

Tavoitteita ovat kumppanuuspyödyt, kotouttaminen ja sitouttaminen, äänestysvilkkauksen nostaminen ja nuorten aktivoiminen/tavoittaminen.

Tavoitteiden toimenpiteistä vastaa kaupunkiorganisaation lisäksi osin myös Järvi-Pohjanmaan yrityspalvelut Oy (JPYP Oy) ja Järviseudun ammatti-instituutti (JAMI).

3. Ympäristövastuullisuus

Tavoitteita ovat liikenteestä tulevien päästöjen vähentäminen, syntyvän jätteen määrän / lajitellun jätteen määrä, kulutuksen vähentäminen, julkisten tilojen käyttöasteen nostaminen ja ympäristövastuullisuus.

Tavoitteiden toimenpiteistä vastaa kaupunkiorganisaation lisäksi osin myös Millespakka Oy.

4. Hyvinvoiva ja osaava kuntalainen

Tavoitteita ovat lasten ja nuorten osallistumisen kasvattaminen, liikuntapaikkojen käytön lisääminen, museoiden ja kirjastojen käyttöasteen nostaminen, hyvinvointijohtamisen kehittäminen ja terveemmät kuntalaiset.

Alla olevassa taulukossa on tiivistetty tilinpäätöksessä 2024 olleet arviot strategisten tavoitteiden toteutumisesta.

Taulukko 7. Kaupungin strategian toteutumisen arviointi

Tavoite	Toteuma 2024	Tarkastuslautakunnan kommentit ja arvio
Yritystoiminnan, työllisyyden ja työvoiman saatavuuden edistäminen	Tehty alkavien yritysten palvelupolku, hankintavuoropuhelut vuosittain, yrityksille lisätty kyselyjä, paluumuuttajakampanja, yhteistyössä tehty etätyötila, 2. asteen urheilulinja, lisämääräraha SeAMK:n aloituspaikkoihin, vienninedistämismatkat, hankkeita, maahanmuuttokoordinaattori (60 %), päivitetty kotouttamis suunnitelma, kansainvälinen verkostoituminen vielä vaiheessa.	Tilinpäätöksessä 2024 esitetty arvio toteutumasta on yksityiskohtainen ja toimenpiteitä eri aihealueista on tehty runsaasti.
Kumppanuus ja osallistaminen	Seuraparlamentti 1/vuosi, Järviseudun maahanmuuttotyöryhmä, yhteistilaisuuksia asukkaiden, koulujen ja yhteisön kesken, vaaleissa äänestysaktiivisuus noussut edellisiin verrattuna, nuorisovaltuusto toimii aktiivisesti.	Tilinpäätöksessä 2024 esitetty arvio toteutumasta on yksityiskohtainen ja toimenpiteitä eri aihealueista on tehty runsaasti.
Ympäristövastuullisuus	Lautakuntien kokouksia myös etäyhteydellä, ajoneuvojen uusinta määrärahojen puitteissa, kevyenliikenteen väyliä rakennettu lisää ja kunnossapitoa lisätty, hävikkiruoan punnitus Paavolassa ja koulukeskuksessa, sähkökäyttöisiä robottiruohonleikkureita lisätty, biotuoteterminaali-hanke, vastuullisen matkailun kehittäminen.	Tilinpäätöksessä 2024 esitetty arvio toteutumasta on yksityiskohtainen ja toimenpiteitä eri aihealueista on tehty runsaasti.

4.2. Henkilöstöhallinto

Alajärven kaupungin päätoimisessa palvelussuhteessa oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 619 henkilöä, joista vakinaisten osuus on 406 henkilöä ja määräaikaisia 223 henkilöä. Lisäksi sivutoimisia oli 98 henkilöä. Vakinaisen henkilökunnan osuus koko henkilöstöstä oli 65,59 %, joka on noin 10,5 % vähemmän kuin vakinaisen henkilöstön määrä kunnissa keskimäärin. Vakinaisen henkilöstön keski-ikä on 49 vuotta ja suurimman ikäluokan muodostavat 55–59-vuotiaat. Työhyvinvointikysely tehtiin vuonna 2024 Kiva Work -ohjelmalla, vastausprosentti oli 68 %. Työtyytyväisyyttä mitataan kyselyssä useilla eri kysymyksillä asteikolla 1–10, jossa yksi on negatiivisin mahdollinen vastaus ja kymmenen positiivisin mahdollinen vastaus. Kaikkien vastusten keskiarvo oli 8,0. Sekä vastausprosentti, että kysymysten keskiarvo ovat nousseet hieman vuodesta 2023. Tuolloin vastausprosentti oli 66 % ja tulosten keskiarvo 7,9.

Henkilöstöraportti

Henkilöstöraportti on katsaus vuoden 2024 henkilöstöasioihin. Raportti on laadittu valtakunnallisten suositusten mukaisesti.

Taulukko 8. Henkilöstöhallinnon toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Strateginen päämäärä	Tavoite/mittari	Toteutuma 2024/ tarkastuslautakunnan arvio	
1) Johtaminen ja osaava henkilöstö	Kehityskeskustelujen käyminen (98 %)	Keskusteluja on käyty ja ne on kirjattu uuteen sähköiseen järjestelmään.	+
	Tehtäväkuvat ja työn vaativuuden arviointijärjestelmä ajan tasalla	Tehtäväkuvaukseen otettu käyttöön uusi sähköinen järjestelmä, jonne tietoja päivitetään parhaillaan. Työn vaativuuden arviointi muuttuu tasopalkkajärjestelmään vuoden 2025 aikana.	0
	Työntekijöiden koulutustietojen päivittäminen sähköisiin järjestelmiin vuonna 2024	Koulutustiedot eivät vielä ole nykyisin käytössä olevassa Populus ohjelmassa. Tilanne tunnistetaan ja siihen panostetaan jatkossa. Tavoite ei ole toteutunut.	-
2) Henkilöstön työhyvinvointi ja työkykyä edistävä toiminta	Varhaisen tuen ja mukautetun työn käytännöt selkeät työyhteisöissä	Aktiivisen tuen toimintamalli on päivitetty yhteistyössä työterveyshuollon kanssa ja perehdytetty työyhteisöissä. Toimintamalli ohjeistaa myös sähköisten lomakkeiden käyttöön.	+
	Sairauspoissaolojen ja ennenaikaisen eläköitymisen vähentäminen	Sairauspoissaoloja oli 15,09 kpv /htv. Työterveyslaitoksen tilaston mukaan keskimäärin kunnissa 16,4 kpv /htv. Ennenaikaista eläköitymistä on pysytty ehkäisemään tehokkailla työterveysneuvotteluilla ja työtehtävien muutoksilla.	+
	Työtapaturmien ennaltaehkäisy	Työtapaturmien määrä ja kustannukset laskivat vuonna 2024.	+

4.3. Konserniyhtiöt

Taulukko 9. Konserniyhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tavoite	Toteuma 2024	Tarkastuslautakunnan kommentit ja arvio	
Kaupungin yleiset konsernitavoitteet			
Konserniyhtiöiden toiminnan on tuettava kaupungin strategian toteutumista.	Tilinpäätöksen mukaan kaupungin konsernien toiminnan voidaan katsoa tukevan kaupungin strategian toteutumista.	Konkreettisia toimenpiteitä omistajaohjauksen kehittämiseksi on tehty.	+

Konsernin ja kaupunginhallituksen välisen omistajaohjauksen kehittäminen edelleen entistä vuorovaikutteisempaan suuntaan.	Omistajaohjausta on kehitetty vuonna 2024 neuvottelemalla syksyllä konserniyhtiöiden kanssa kuluneesta vuodesta ja tulevista vuosista. Lisäksi konserniyhtiöiden on tullut toimittaa neljännesvuosittain kaupunginhallitukselle taloudelliset toteumat. Kaupunginhallitus on käsitellyt ne tiedotusasioissaan. Omistajaohjauksen kehittämistä talouden ja toiminnan osalta konserniyhtiöissä jatketaan tulevinakin vuosina. 4/24 otettu käyttöön ohjeistus tytäryhtiöille, jolla yhtiöitä veloitetaan raportoimaan toiminnastaan ja tavoitteistaan kaupunginhallitukselle. Näitä raportteja on toimitettu tilinpäätöksen yhteydessä. Lisäksi syksyllä 2024 on kuultu tytäryhtiöiden edustajia heille erikseen järjestetyssä kokouksessa.		+
Konserniyhteisöjen ja kuntayhtymien on toimittava taloudellisesti ja kannattavasti sekä kehittää toimintaansa vastaamaan ajan haasteisiin.	Tilinpäätöksen mukaan kaupungin konserniyhtiöiden katsotaan pääosine täyttävä tavoitteet. Kaupungin vuokraloyhtiöiden haasteena on talouden tasapainossa pitäminen vuokrasaatavista ym. johtuen. Kiinteistö Oy Murtomäen toiminta on merkitty lakanneeksi 12/24. Tilinpäätöksessä esitettyjen tytäryhtiöiden tulokset ovat parantuneet edellisvuodesta.	Tilinpäätökset ovat hieman parantuneet edellisvuosista ja yhden yhtiön toiminta on kirjattu alas. Toimenpiteitä tulee jatkaa, että hyvä kehitys säilyy.	0
Kiinteistö Oy Kitronpuisto			
Vuokraloyhtiön toiminnan tehostaminen niin, että taloyhtiön talous on tasapainossa.	Kitronpuiston talous on tällä hetkellä hyvä. Valtiokonttorin päätöksellä on voimassa lainojen laina-aikojen pidentäminen ajalle 2015–2033. Kitronpuiston asunnoista suurin osa on ARA-säännösten alaisia ja asukkaiden valinta ja vuokranmääritys on laissa säädeltyä. KOY Kitronpuiston hallituksen mukaan asetettu tavoite on toteutunut osittain.	Yhtiön talous on parantunut edelleen vuodesta 2023. Tarkastuslautakunnan tietoon ei ole tullut, että asu-miskelvottomille huoneistoille olisi tehty toimenpiteitä tai suunnitelmia.	0
Kiinteistö Oy Rantatien Kartano			
Vuokraloyhtiöiden toiminnan tehostaminen niin, että taloyhtiön talous on tasapainossa.	Vuokraloyhtiön talous on tasoittunut. Taloutta heikentävät asuntojen pakolliset korjaukset, joita yhtiön varat eivät riittä kattamaan. Vuokrarästejä on pystytty merkittävästi pienentämään. Yhtiön tulee esittää omistajalleen ohjelmaa rakennusten kunnostamiseen. Tilikauden tulos oli positiivinen toista vuotta peräkkäin.	Yhtiön tulos on ollut positiivinen toista vuotta peräkkäin. Suunta on oikea.	0
Alajärven Lämpö Oy			
1) Kaukolämmön tarjoaminen asiakkaille kilpailukykyiseen hintaan.	Alajärven Lämpö Oy on onnistunut pitämään hinnan kaukolämmön hinnan kilpailukykyisenä. Energiapuun/polttoaineiden hinnan nousu tuo paineita kustannuksiin. Vuoden 2024 kesäkuussa hintaa korotettiin 4,5 %. Hinta on edelleen sekä alueellisesti että valtakunnallisesti edullinen.	Tilinpäätöksen 2024 mukaan tavoite toteutui.	+
2) Kotimaisen lähi-polttoaineen hyödyntäminen lämpökeskuksessa.	Vuonna 2024 käytetyn polttoaineen kotimaisuusaste on ollut 100 %. Turpeen osuus 29 % ja hakkeen sekä teollisuuden puujätteen osuus noin 71 %. Polttoaineet toimitetaan lähialueilta.	Tilinpäätöksen 2024 mukaan tavoite toteutui.	+

Järvi-Pohjanmaan Yrityspalvelu Oy			
Kaupungin strategian mukaisten linjausten toteuttaminen ja seuranta omalta osaltaan tiiviissä yhteistyössä kaupunginjohtajan ja Alajärven elinvoimatoimialan kanssa.	Alajärven kaupungin strategian toteuttamiseen ja elinkeino-ohjelman valmisteluun ovat osallistuneet Järvi-Pohjanmaan Yrityspalvelu Oy:n toimihenkilöt	Tilinpäätöksen 2024 mukaan tavoite toteutui.	+

4.4. Elinvoimatoimi

Elinvoimatoimiala aloitti toimintansa vuonna 2023 ja sen perustehtävänä on edistää kaupungin elinvoimaa sekä terveyttä ja hyvinvointia, tarjota nuoriso-, liikunta- ja kulttuuripalveluita sekä ylläpitää museo-toimintaa. Lisäksi elinvoimatoimialan vastuualueisiin kuuluvat markkinointi ja työllisyyden hoito. Elinvoimatoimialan tehtävänä on ollut tukea uuden strategian ja organisaation mukaisia kriittisiä menestystekijöitä, joiden tarkemmat tavoitteet ja niiden toteutuminen näkyy edellisessä taulukossa.

Elinvoimatoimi alitti talousarvionsa. Alitus johtui pääosin työllisyyden edistämiseen käytettyjen varojen käyttämättä jääminen.

Taulukko 10. Elinvoimatoimen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tavoite	Toteuma 2024	Tarkastuslautakunnan kommentit ja arvio
Elinkeino-ohjelman päivittäminen vastaamaan kaupungin strategiaa huomioiden elinvoimatoimialan tulo osaksi kaupungin organisaatiota.	Kaupungin elinvoimaohjelma valmistui.	Tilinpäätöksen 2024 mukaan tavoite on toteutunut. +
Elinvoimalautakunnan ja sivistyslautakunnan palveluiden roolin yhteensovittaminen hyvinvointia ja terveyttä edistävien palveluiden tuottajana Alajärven kaupungin uudessa organisaatiossa.	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä on perustettu. Ryhmä on poikkihallinnollinen ja siihen kuuluu edustus elinvoimatoimelta (puheenjohtaja), sivistystoimelta ja tekniseltä toimelta. Aikataulu hyvinvointikertomuksen ja hyvinvointisuunnitelman osalta sovittu.	Tilinpäätöksen 2024 mukaan tavoite on toteutunut. +
Alajärven kaupungin imagon ja tunnettavuuden kehittämisen tapahtumien avulla.	Vuonna Alajärvellä oli muun muassa seuraavat tapahtumat: Alvar Aalto -viikko, Kesää Palotorilla, Osallistavan budjetin konsertit, Aalto-viikon muistelutapahtuma, joulutori	Tilinpäätöksen 2024 mukaan tavoite on toteutunut. +

4.5. Sivistystoimi

Alajärven sivistystoimen tehtävänä on tuottaa tai hankkia keskitetysti Alajärven kaupungin sivistyspalvelut. Lisäksi Alajärven sivistystoimi tuottaa ostopalveluna Vimpelin kunnan sivistyspalvelut sekä Lappajärven kunnan varhaiskasvatuspalvelut.

Alajärven sivistyslautakunnan ylitti talousarvionsa 0,7 %. Ylitys johtui pääosin varhaiskasvatuksen talousarviosta puuttuvasta kotihoidon kuntalisästä sekä lukio-opetuksen valtionosuuksien teknisistä kirjanpitoaasteista.

Taulukko 11. Sivistystoimen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tavoite	Toteuma 2024	Tarkastuslautakunnan kommentit ja arvio
Sivistyslautakunnan ja elinvoimalautakunnan palveluiden roolin yhteensovittaminen hyvinvointia ja terveyttä edistävien palveluiden tuottajana Alajärven kaupungin uudessa organisaatiossa.	Sivistys- ja elinvoimalautakunnan roolit on selvitetty ja kirjattu hallintosääntöön. Tarvittavat virkajärjestelyt on toteutettu.	Tilinpäätöksen 2024 mukaan toteutunut. +
Sivistystoimen kehittämissuunnitelman muuttaminen vastaamaan Alajärven ja Vimpelin uusien strategioiden mukaista palvelutarvetta vuodelle 2025.	Sivistystoimen kehittämissuunnitelma on päivitetty.	Tilinpäätöksen 2024 mukaan toteutunut. +

4.6. Tekninen toimi

Teknisen lautakunnan tehtävänä on huolehtia teknisen toimialan palvelujen tuottamisesta. Palveluihin kuuluvat yhdyskuntasuunnittelu, yleiset alueet, vesihuoltolaitokset, rakennus- ja ympäristöpalvelut viiranomaispalveluina sekä tila-, puhdistus- ja ravitsemispalvelut tukipalveluina.

Lisäksi lautakunnan tehtävänä on vastata investointien suunnittelusta rakentamisesta ja rakennuttamisesta annettujen määrärahojen puitteissa. Investoinnit on esitetty tässä kertomuksessa omana kohtaan jo aikaisemmin.

Taulukko 12. Teknisen toimen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tavoite	Toimenpiteet /toteuma 2024	Tarkastuslautakunnan kommentit ja arvio
Toiminnan järjestäminen mahdollisimman energiatehokkaasti.	Tavoitteena oli uusiutuvien energiamuotojen käyttäminen sekä hukkaenergian talteenotto kaupungin rakennuksissa. Ilmanvaihdon talteenottoa on tehostettu kiinteistöissä ja lisäksi vuoden 2024 aikana on panostettu lämmönsiirtolaitteiden automaatiolaitteiden uusimiseen.	Selvityksen mukaan toimia asian eteen on tehty. Tarkastuslautakunta toivoo edelleen panostusta asiaan. 0

Kaikissa olosuhteissa lämmön ja sähkön toimintavarmuuden ylläpitäminen.	Varautuminen energian toimituskatkoksiin. Tilinpäätöksen 2024 mukaan tavoite on täyttynyt osin. Yhden henkilön työpanos on ohjattu automaatio- ja lämmönsiirtolaitteiden huolto- ja kunnossapitoon. Lisäksi on hankittu aggregaatteja turvaamaan toimintavarmuus kaupungin eri kohteissa. Lisää hankintoja on suunniteltu vuodelle 2025.	Toimia asian suhteen on tehty ja suunta on oikea.	0
Tilapalvelun kustannusten pienentäminen.	Tavoitteeseen on pyritty myymällä/purkamalla turhia kiinteistöjä. Tilinpäätöksen mukaan kustannusten nousu on vaikeuttanut tavoitteen saavuttamista. Kuitenkin kaupungille tarpeettomista tiloista on luovuttu suunnitellusti. Tilojen käyttöaste on noussut.	Tilinpäätöksen mukaan tavoite ei toteutunut. Asiaan on kuitenkin pyritty vaikuttamaan. Toimienpiteitä tulee jatkaa edelleen.	0
Energian säästötoimenpiteet eri sektoreilla.	Siirtyminen energiatehokkaisiin järjestelmiin. Tilinpäätöksen mukaan 2024 tavoite on täyttynyt osin. Esim. energian kulutuksen vähentäminen: Tilojen tehokkaampi käyttöaste nousi, mutta myynnissä/ tyhjillään olevien rakennusten lämmitys jatkuu. Tavoite ei toteutunut.	Toimenpiteitä energian säästämiseksi on tehty. Suurimpana haasteena on tyhjillään olevien tilojen lämmitys, jota ei olla onnistuttu vähentämään rakennusten myynnillä. Tavoite ei toteutunut.	-

4.7. Maaseututoimi

Maaseutupalvelun hallinto vastaa Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alueen toimialaan kuuluvien asioiden suunnittelusta, valmistelusta ja toimeenpanosta sekä tuottaa yhteistoiminta-alueen tilaajakunnille niiden tilaamat palvelut. Lisäksi maaseutupalvelun hallinto tuottaa yhteistoimintasopimuksessa ja jotosäännössä muut määrätyt tai sovitut asiat. Maaseutupalveluiden hallinto tukee toiminnallaan maaseutupalvelujen muiden tuotteiden ja toimintojen tehokasta tuottamista.

Maaseutupalvelun hallinto vastaa toimialajohtajan johdolla sidosryhmätyöstä, tiedottamisesta, peruskuntien avustamisesta sekä toimialansa yleisestä valvonnasta ja kehittämisestä.

Järvi-Pohjanmaan maaseututoimen Alajärven kaupungin osuus ylitti budjettinsa 2,5 %. Kokonaisuutena Järvi-Pohjanmaan maaseututoimi alitti budjettinsa 0,4 %.

Taulukko 13. Maaseututoimen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tavoite	Toteuma 2024	Tarkastuslautakunnan arvio	
Tukien maksatus ensimmäisenä maksupäivänä	Alajärven osalta oli 1.212 tukihakemusta, joista maksettiin ensimmäisenä päivänä 1.210 tukihakemusta, toteutumisprosentti oli 99,83 %.	Talousarvion mukaan tavoite on toteutunut.	+

Henkilöstöä ja tuenhakijoita koulutetaan viljelijätukiha-kuun liittyvissä asioissa. Viljelijöille järjestetään omia tilaisuuksia.	Maaseutupalveluiden henkilöstö on osallistunut tiiviisti sekä Ruokaviraston että ELY-keskuksen järjestämiin koulutuksiin. Viljelijätukikoulutustilaisuuksia yhteensä viisi kappaletta.	Talousarvion mukaan tavoite on toteutunut.	+
Maaseudun kehittämiseen liittyvien kontaktien ja tilaisuuksien määrä.	Rahoitukseen ja kehittämiseen liittyvät asiakaskontaktit on pääsääntöisesti suoritettu puhelinneuvonnalla tai toimistolla, 147 kpl. Lisäksi hankittu tai ohjattu käyttämään asiantuntijapalveluita. Eniten asiakkaita on ohjattu Neuvo 2030 -palvelun piiriin. Viljelijöille suunnatut koulutukset järjestettiin yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa.	Talousarvion mukaan tavoite on toteutunut.	+

5. Muut havainnot

Kaupungin hyvinvointityö

Käsitteitä:

- Hyte-työ eli hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen työ on toimintaa, jonka tavoitteena on tukea ihmisten mahdollisuuksia ylläpitää terveyttä ja hyvinvointia sekä ennaltaehkäistä monia ongelmia. Hyte-työtä tekevät sekä kunnat että hyvinvointialueet.
- TEAviisari on kuntien ja hyvinvointialueiden käyttämä työväline. TEAviisarissa olevat tiedot kuvaavat terveydenedistämisaktiivisuutta eli kunnan ja hyvinvointialueen toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Kunnille ja hyvinvointialueille tehdään vuosittain kyselyjä TEAviisarin eri aihealueista. Kaikkiin TEAviisarin tuloksiin pääsee tutustumaan kuka tahansa netissä.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt vuonna 2024 erityistä huomiota kaupungin tekemään hyvinvoinnin- ja terveydenedistämisen työhön. Kunnille on otettu käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli hyte-kerroin. Se on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Kaupungin organisaatiouudistuksen yhteydessä resursseja hyte-työhön on kasvatettu ja työ terveyden edistämiseksi uusilla tavoilla on jo aloitettu.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota hyte-työn tunnetuksi tekemiseen niin luottamushenkilöille kuin kaupungin työntekijöillekin. Hyte-työn tulee olla kaikkia kaupungin toimia läpileikkaava asia. Tarkastuslautakunta kannustaa antamaan päättäjille tietoa TEA-viisarista ja hyte-työstä sekä tuomaan päätäviin elimiin tiedoksi TEAviisarin tulokset. TEAviisari tarjoaa ajankohtaista ja vertailukelpoista tietoa siitä, miten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kaupungissa toteutunut. Tällöin kaupungin strategioita ja taloudellisia päätöksiä tehtäessä voidaan hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ottaa paremmin huomioon resurssien ja toimenpiteiden kohdentamisessa. Hyte-työllä voidaan vahvistaa kunnan taloutta monin eri tavoin. Tarkastuslautakunta suosittelee tuomaan päättäjille enemmän tietoa hyte-työn vaikutuksesta kuntarahoitukseen, väestön hyvinvointiin ja kaupungin vetovoimaan.

6. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle ja allekirjoitukset

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2024 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi, yhtyy tilintarkastajan lausuntoon ja esittää

1. tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tilikaudelta 1.1.-31.12.2024 ja
2. että kaupunginvaltuusto pyytää kaupunginhallitukselta lausunnon (KuntaL 121 §) syyskuun 2025 loppuun mennessä siitä, mihin toimiin arviointikertomuksessa esiin tuotujen arviointien vuoksi on ryhdytty.

Alajärvellä 15. päivänä toukokuuta 2025

Keijo Pesu
puheenjohtaja

Jaana Koivukoski
varapuheenjohtaja

Mervi Ukonmäki

Markus Latvala

Anne Nätynki

Jukka Pekka Matintupa

Jenni Kuisti